

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IV. Satisfit objectionibus, earumque occasione variis difficultatibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

Amor refrænans carnis opus, & concupiscentiam. clxxix

ris paribus, sumit ab objecto, juxta illud Olee: *facti sunt abominabiles, sicut ea que dilexerunt.* Et istud Augustini: *talis dilectio est, quale est quod diligit.* Sed quisquis morosè delectatur de objecto mortaliter malo, amat illud: nullus enim delectatur, nisi de eo quod amat. Ergo, &c.

27 5°. delectationes eodem modo bonæ sunt, vel malæ, licitæ, vel illicitæ, quo operationes, seu objecta circa quæ versantur, ut ex Philosopho I. Ethic. & I. Metaphys. probat S. Thomas de verit. a. 4. non semel citato, & ratio est, inquit, quia *delectatio alicujus operationis, & ipsa operatio ad idem genus reducuntur, sicut operatio virtutis, & delectatio de eadem, ad eandem virtutem, v. g. operari justa, & delectari de operibus justis, ad eandem virtutem justitiæ. Sed ipse actus fornicationis est in genere peccati mortalis. Ergo & delectatio de fornicatione cogitata.* Et ibidem ad 8. *delectatio que consequitur cogitationem ex parte actus cogitatus, reducitur ad eandem genus: quia nullus delectatur in aliquo, nisi afficiatur ad illud, & apprehendat illud ut conveniens. Unde qui consentit in delectationem interuentem, approbat exteriorem, & vult saltem eam frui, cogitando de ea.*

28 6°. quisquis in materia exteriori voluntariè depingit tabellam inhonestam, delectaturque in aspectu illius, mortaliter peccat. Igitur & quisquis ejusmodi tabellam voluntariè depingit in mente sua, delectaturque in aspectu interiori, sive in representatione ipsius.

29 7°. ad peccatum mortale necessaria non est approbatio efficax, sive consensus efficax in opus. Aliàs qui solo animo approbaret horrendum peccatum alienum, v. g. patricidium, sodomiam, &c. in eoque sibi complaceret, absque voluntate illud exequendi, mortaliter non peccaret, contra Apostolicum istud: *digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.*

30 Istæ sunt rationes, propter quas SS. Patres, Hieronymus, Gregorius, Bernardus, &c. tam vehementer inculcant, cogitationes malas, statim atque animum pulsant, jugulandas, laudatusque Gregorius can. *hinc etenim dist. 49. dictarum cogitationum voluptate animam pascentes arceat ab altari.* Quia (inquit) *alimere aliena peccata non valet, is quem aabuc propria devastant.*

CAPUT IV.

Satisfit objectionibus, earumque occasione variis difficultatibus.

31 **O**bjicies 1°. Jacobi I. dicitur: *Peccatum, cum consummatum fuerit, generat mortem.* Sed peccatum morosæ delectationis non est consummatum. Ergo non generat mortem.

Nego consequentiam. Neque enim Jacobus ibi dicit, peccatum, cum consummatum non fuerit, non generat mortem, sed tria distinguit, conceptionem, partum & consum-

Tom. II.

mationem peccati. Concupiscentia verò tunc concipit peccatum, cum tendit in objectum mortaliter pravam cum semipieno consensu. Parit autem, dum plenus consensus accedit. Consummat, dum in opus externum prorumpit. Apostolus itaque non negat in secundo gradu mortale peccatum, sed in tertio specialem agnoscit modum generandi mortem, seu æternam damnationem, quatenus peccator, dum usque adeò Dei timorem abiecit, ut peccatum non solum mente pepererit, sed & opere perpetraverit, in illud facillè relabitur; ex repetitione perpetratione facillè labitur in consuetudinem; ex consuetudine in quamdam peccati necessitatem, & ab ea in æternam tandem damnationem. Quod non tam facillè accidit, dum peccatum, licet cogitatione admissum, opere non est perpetratum, sed aliquo Dei timore ab ista perpetratione prohibetur. Facillius namque sanatur, quam quod exteriori opere est consummatum.

Objicies 2°. potest quispiam morosè delectari de objecto secundum se malo, sed à malitia per mentem præciso, v. g. de copula cum femina, repræsentata tanquam uxore sua, vel sub conditione quod uxor sua esset. Atqui mortale non est morosè delectari de objecto à malitia præciso; sicut mortale non est objectum à malitia præcisum desiderare, dicendo v. g. *vellem habere copulam cum illa, si foret uxor mea, vel si esset licitum.*

Respondeo representationes illas esse de numero earum, quas n. II. diximus affinitatem magnam cum obicænis habere, affectionisque, seu etiam motiones venereas facillè excitare, atque in peccatum inducere. Et ideo tamen ejusmodi præcisiones absolute fieri possent physicè loquendo, moraliter vix esse possibiles in praxi propter naturam corruptionem, sympathiamque magnam inter cogitationem, imaginationem, & partem sensitivam, quarum licet prima sit præcisiva, secunda & tertia talis non est. Quo fit ut peccati mortalis periculo magno se exponat, qui ejusmodi representationes voluntariè admittit, eaque ratione mortaliter peccet, uti magno damno suo innumeri experti sunt, quorum castitatem per similes representationes diabolus expugnavit, ut supra dixi. Ab illis proinde velut à facie colubri fugiendum: quia per eas coluber infernalis se insinuare solet, animalque alioqui timoratas seducere, ipsisque illudere.

Reverà namque præcisiones illæ in praxi sunt illusoriæ, quia dum representationes illæ à parte intellectiva transeunt ad imaginativam, imaginativa copulam illam repræsentat ut præsentem, de eaque ut præsentem delectationem, venereamque motionem (profectò non præcisivam) excitat in parte sensitiva, vel saltem excitate nata est. Igitur duplici ex capite peccatum incurritur mortale, tum quia copula illa sine malitia esse non potest præsens; cum femina repræsentata de præsentem non sit uxor:

rum quia commotionem spirituum generationi fervienti nata est excitare, quam profectò voluntariè excitare, seu voluntariam illius causam dare peccatum est mortale.

34 Accedit, quòd nisi præcisiones illæ forent illusoriae, conlectarium foret quòd vir religiosus non peccaret graviter contra rationem sui statûs, admittendo de præfenti delectationem morosam de copula, quam femina haberet cum ipso, præscindendo per mentem à ratione specifica sui statûs, sive repræsentando se in statu præscivo à vinculo voti. Quod cum dici nequeat, necessariò dicendum, quòd sicut præscivo à malitia, petita ex ratione specifica statûs, in similibus delectationibus illusoria est, nec à malitia illa excusat; sic & præscivo à malitia, petita ex ratione specifica objecti, illusoria est, &c.

35 Si dicas cum Atriaga, rationem nostram petitam ex motione partis sensitivæ, spirituumque generationi ferventium, videri inefficacem, nec eâ probari illicitum esse conjugatis delectari de copula cum aliena, præscindendo à circumstantia alienitatis: cum liceat ipsis commovere carnem, & spiritus generationi fervientes, saltem in præfentia compartis.

Respondeo eâ ratione probari delectationem de copula cum aliena, præscindendo, &c. illicitam esse, ipsis etiam conjugatis: utpote quibus licitum quidem est commovere carnem ex cogitatione seu delectatione circa propriam conjugem, non circa alienam. Quia in ordine ad alienam nihil speciale habent conjuges præ aliis.

36 Objicies 3°. saltem mortalis non videtur delectatio de opere, secundum se quidem mortaliter malo, sed quod absque culpa contingit, v. g. de pollutione secuta naturaliter in somno, de copula per vim absque ullo consensu suo habita cum juvene pulcherrimo, de fornicatione per ignorantiam inculpam commissa cum ea, quæ invincibiliter credebatur uxor sua.

Non defuerunt, quibus visum est id non esse mortale, imò nec mortale esse desiderium inefficax ejusmodi effectuum, non secundum se & propter se, sed propter bonum aliquod inde proveniens. Licitum namque esse vigilantibus, ob corporis sanitatem, vel libidinis & tentationis mitigationem, simplici affectu, sine ulla procuratione, aut procurandi voluntate, desiderare ut pollutio naturaliter eveniat, præsertim in somno, docent Toletus, Vasquez, Sanchez, Lessius, Layman, Filiutius, Fagundez apud Bossium de confc. scrupul. p. 3. tit. 1. n. 2251.

37 Sed id merito improbant Adrianus, Sotus, Medina, Corduba, Azorius, Sylvius, & alii communiter. 1°. quia sicut opus ipsum, sic delectatio de opere, tunc solum à mortali excusatur, quando delectationem excusat ignorantia, somnus, &c. sicut excusavit opus. Est enim regula, quòd dum actio aliqua ob ignorantiam, seu aliam quamvis causam, à culpa excusatur, consensus in actio-

nem illam, seu delectatio de ea non excusatur, nisi causa excusans, quæ adfuit actioni, adfit etiam consensui vel delectationi. Alias sine mortali amare quis posset homicidium, imò & parricidium in somno vel amentia inculpate commissum, ob effectum aliquem bonum, qui sibi inde contingit. At oppositum Ecclesia declaravit, dum sequentes propositiones per Innocentium XI. damnavit: 13^{am}. *Si cum debita moderatione facias, potes, absque peccato mortali, de vita alicujus tristarè, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia persone, sed ob aliquod emolumentum.* 14^{am}. *Licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis: quia nimirum ei obvenerit est pinguis hereditas.* 15^{am}. *Licitum est filio gaudere de parricidio à se in ebrietate perpetrato, propter ingemes divitias inde ex hereditate consecuturæ.*

Objicies 4°. delectatio de cogitatione operis pravi non est peccatum mortale: ergo nec delectatio de ipso met pravo opere cogitato. Nego consequentiam: quia, ut S. Thomas ait 1. 2. q. 74. n. 8. *cogitatio ipsa secundum se non est peccatum mortale* (sicut est pravam opus cogitatum) imò quandoque est veniale tantum, puta cum aliquis mulierem cogitat de ea (fornicatione) quandoque autem sine peccato omnino, puta cum aliquis utiliter de ea cogitat, sicut cum vult de ea prædicare vel dispensare. Et idè consequens affectio & delectatio, que sic est de cogitatione fornicationis, non est de genere peccati mortalis, sed quandoque est peccatum veniale, quandoque nullum. Sic etiam delectari de modo artificioso furri ab ingenioso fure commisso, non semper est mortale.

Discernere verò, an delectatio fuerit de re ipsa mala, an solum de ipsius cognitione, vel modo artificioso, plerumque est difficile; eò quòd frequenter hic mentiatur iniquitas sibi. Dignosci tamen probabiliter potest ex occasione, unde orta est delectatio. Nam si ex honesta occasione vir timoratus de pravo cogitet objecto, v. g. occasione studii, vel auditorum confessionum, delectatio in dubio potius præsumitur de cognitione, quam de objecto cogitato. At si ex occasione prava, v. g. ex aspectu, vel colloquio turpi, vel etiam ex otiositate, locutione inutili, lectione vana, aspectu immortificato objecti allicientis, timendum est ne delectatio (saltem in minus timoratis) sit de objecto, prout observat Castro-Palao puncto 10. §. 1. n. 5.

Dumque delectatio de artificio fuit, attendi debet, an simile artificio in rebus piis æquè te delectet, atque in rebus obscenis & pravis. Si enim artificio rerum honestarum, licet elegantiorum, & æquè vel magis artificiosarum, te non delectet, indicium est non parvum, de solo te artificio non delectari, sed de re ipsa obscena & prava.

Hinc plurimi convincuntur delectari de re-

bus turpibus, sub prætextu artificiosi carminis; qui tamen elegantiora & artificiosiora de rebus piis carmina audire fastidium, vel minori audiunt, leguntve aviditate. Sicut & illi qui libentius ac frequentius de inhonestis loquuntur corporis partibus, quam de honestis.

42 Contingit etiam plurimos à principio solum delectari de cogitatione, sed ex ea paulatim transire in delectationem de re ipsa, maxime in materia venerea, si nec ratio bene vigilet, nec cor bene custodiat.

CAPUT V.

Delectatio morosa viduarum ac viduarum de copula in matrimonio habita, imaginata ut presente, sicut & conjugandorum de habenda, peccatum est mortale, tam ratione objecti, quam ratione effectus quem ejusmodi delectationes per se nata sunt causare.

43 **R**atione objecti quidem, sive actus representati, utpote qui ipsis modò non est licitus, sed prorsus illicitus. Cùm igitur delectatio talis sit, quale objectum de quo est delectatio, & objectum sit ipsis de præsentem mortaliter illicitum, delectatio de illo ut præsentem pariter est ipsis mortaliter illicita.

44 Ratione effectus verò: quia ejusmodi delectatio per se nata est causare commotionem partis sensitivæ, spirituumque generationi servientium. Dum enim talis objecti, ut præsentis, delectatione animus pascitur, pars sensitiva, sicut & imaginativa ut plurimum inde commovetur, & ad feminis decisionem excitatur. Ejusmodi verò commotiones de præsentem excitare cùm sit ipsis graviter illicitum; ita & voluntariè admittere causam per se natam eas excitare.

Et idè assertionem nostram tradunt DD. communiter contra Emmanuelem Sa, Salas, &c.

45 Sunt quidem aliqui, qui cum Sylvio q. 74. a. 4. quæsto 2. & Card. de Lugo de pœnit. disp. 10. sect. 6. §. 4. n. 156. delectationem sensibilem partis sensitivæ, à delectatione seu gaudio spirituali voluntatis distinguentes, existimant ipsis non esse mortaliter illicitum simplici volitivoque voluntatis affectu gaudere quòd actum illum experti, vel experturi sint, absque eo quòd illum representent ut præsentem. Sed cùm hoc periculosum sit, in praxi non est de facili admittendum, mortaleque esse asserunt Palao, Dicastillo, & alii.

CAPUT VI.

Ipsis etiam conjugatis mortale est, veneream in carne sua delectationem in absentia comparis, morose de copula cum comparte cogitationibus, voluntariè excitare.

46 **T**amet si enim mortaliter peccare non videantur ratione objecti, dum sibi representant conjugalem actum ut præsentem: utpote quem præsens status facit ipsis per se licitum: Joannes Nider, Sylvester, Navarrus, alique graviores non sine ratione censent ipsos mortaliter peccare ratione effectus, seu venereæ illius delectationis in carne sua volun-

tariè excitatæ: utpote quæ provenit ex commotione spirituum generationi servientium, quæ est inchoata quædam feminis decisio, quæ eùm in absentia comparts non sit inchoatio actus conjugalis; superest ut sit inchoatio quædam pollutionis, quæ ipsis licita non est.

Accedit quòd velle in carne sua veneream excitare delectationem, absente comparte, videatur esse mortale ratione objecti, sive ratione istius venereæ delectationis: utpote quam conjugium non permittit, nisi conjugaliter excitatam: conjugaliter verò non excitatur, nisi dum captatur ex actu conjugali hinc & nunc exercito, vel in ordine ad illum exercendum, quorum neutrum sit, absente comparte.

Et hinc est quòd v. g. tactus impudici priorum pudendorum, etiam ob solam delectationem carnalem, inde naturaliter surgentem, in absentia comparts sint ipsis graviter illiciti, ut meritò docent Montefinus, Vasquez, & Doctores communius, etiam indulgentiores, ut Diana, Joannes Sancius, Gobat, &c. contra Sanchez, Perez, & Castro-Palaum. Neque enim conjugium permittit ipsis secum captare veneream delectationem, sed cum conjugate. Illi proinde tactus non sunt conjugales, sed non conjugales, & nimis infames. Neque deserviunt fini vel usui matrimonii (quorum alterutri deservire debent, ut excusentur à mortali.) Non fini: quia non deserviunt generationi. Non etiam usui: utpote ad quem non referuntur ex fine operantis, qui est sola carnalis voluptas ejusmodi tactus. Neque ex fine operis: cùm tactus illi ex fine operis, sive ex seipsis, indifferenter ordinabiles sint ad actum conjugalem, vel non conjugalem; sicut & ad decisionem effusionemque feminis naturalem, vel contranaturalem, sive ad pollutionem, cujus periculo nimis magno se conjuges exponunt, dum seipso, absente comparte, tam turpiter tangunt, cum intentione venereæ delectationis.

Denique tactus illi, in absentia comparts, ex se non magis, imò minus sunt conjugales (id est ex se tendentes ad opus conjugale) non magis proinde, imò minus à mortali excusabiles, quam plerique alii tactus infames, quos conjugati, nimia libidine furentes, inter sese aliquando exercent, v. g. alter alterius pudenda osculando, ea in os, vel inter compressa uxoris ubera immittendo, vel in præpostero vase ipsius perficando, &c. (ignoscant castæ aures, infamias istas non sine ingenti pudore commemoranti.) Atqui ejusmodi turpitudines ne quidem à mortali excusantur, dum exercentur animo consummandi, non ibi, sed in vase naturali: cùm nimiam contineant indecentiam, quam satis indicat maximus conjugatorum pudor in iis confitendis. Unde Sanchez, postquam l. 9. de matrim. in 1. edit. propudiosas turpitudines illas à mortali excusasset; in edicione Antuerpiensi anni 1614. id meritò retractavit. Neque verò conjugatis usque adeò laxandæ sunt habenæ turpitudinis,